

Programové prohlášení vlády

3. 5. 1988

Vážený soudruhu generální tajemníku ústředního výboru strany, vážený soudruhu prezidente republiky, vážený soudruhu předsedo Federálního shromáždění, vážené soudružky a soudruzi poslanci, vážení hosté!

Změny v soustavě ústředních orgánů a zejména pak příhodnější uspořádání struktury a obsahu činnosti orgánů federální vlády byly podnětem k demisi předchozí vlády a jmenování vlády nové. Z jejího pověření vystupuji s dnešním prohlášením, které je přímým a bezprostředním pokračováním programu přijatého Federálním shromážděním před necelými dvěma lety. Tak jako tehdy výchozí platformu tvoří závěry XVII. sjezdu strany.

Od té doby jsme pokročili v poznání potřeb dalšího rozvoje naší společnosti i ve formulování konkrétních cílů a v určení cest i způsobů jejich zabezpečování. Významnou úlohu v tomto směru splnilo 7. zasedání ústředního výboru v prosinci minulého roku, které volbou svého nového generálního tajemníka s. Jakeše a tvůrčími přístupy k ocenění nové reality rozvinulo závěry XVII. sjezdu KSČ a zcela jednoznačně vytyčilo mimořádně závažný program zásadní a komplexní přestavby všech hlavních sfér naší společnosti. Ucelenou podobu dostal tento program zejména v národním hospodářství. Další impulsy poskytlo i nedávné 9. zasedání ústředního výboru strany.

Tím vším vyvstala před federální vládou i vládami obou republik řada zcela nových úkolů, s nimiž se musíme vyrovnat.

Prosím, aby při posuzování tohoto návrhu pracovního programu bylo bráno plně v úvahu, že je také hodnocením vlády předchozí. Soudružky a soudruzi poslanci, nejpodstatnější díl své činnosti musí federální vláda věnovat řešení sociálně ekonomických problémů. Je to nutné tím spíše, že jejich dnešní rozsah je značný a že negativně působí na morálně politický a sociálně psychologický stav lidí. Odrážejí se v obtížích a poruchách výrobního procesu i v denním životě obyvatelstva. To vše vyvolává nespokojenost a kritiku pracujících, snižuje účinnost jejich motivace ke kvalitní a odpovědné práci.

Důležité je zcela jasně stanovit, kde jsou hlavní nedostatky, problémy, v čem spočívají slabá místa národního hospodářství. Na většinu z nich poukázaly 7. a 9. zasedání ÚV KSČ a diskuse delegátů okresních stranických konferencí. To hlavní ovšem je přesně určit základní příčiny našich nedostatků a slabin, abychom mohli nalézt a volit konkrétní východiska, cesty jejich řešení. V tomto ohledu máme ovšem velký sklon k zjednodušování.

V jistém ohledu lze pochopit, že kritika směřuje k tomu vidět všechny příčiny těžkostí a poruch jinde než u sebe. Dosavadní administrativně příkazní mechanismus řízení takovou možnost přesouvání odpovědnosti vysokou měrou poskytuje.

Říká se, že úspěch má vždycky mnoho otců a neúspěch zůstává sirotkem, k němu se nikdo nehlásí anebo přinejmenším se k němu hlásí neradi a jen zčásti.

Ani vláda jako celek, ani já osobně se tímto rčením nehodláme nechat vést. Právě proto ne, že ani daný systém ekonomického řízení není něco tajemného a odlidštěného. I tento systém má svou strukturu, své jednotlivé stupně vybavené určitým okruhem pravomocí a odpovědností, a

v tomto smyslu lidí, které strana postavila do čela příslušných institucí, hospodářských orgánů a organizací. V tomto smyslu tedy se každý má hlásit k svému.

Proto považuji za čestné a morální vzít svůj zcela osobní díl odpovědnosti za stav věcí, za nedostatky, a to jak v ekonomice, tak i v ostatních oblastech. Ani vláda jako celek není totiž anonymní, každý resort, ministerstvo, ústřední úřad má v čele člověka s konkrétním jménem a jemu svěřeným okruhem odpovědnosti a pravomocí. O těchto otázkách jsem hovořil již na XVII. sjezdu strany a přičítám si za svůj nedostatek, že se mi v průběhu oněch dvou let, které od sjezdu uplynuly, nepodařilo zvýšit úroveň práce příslušných soudruhů a pod jejich vedením příslušných úseků tak, abych sebekritická slova nemusel opakovat i dnes.

Říkám tato slova na půdě Federálního shromáždění s připomenutím toho, že jsme pracovali a dosud pracujeme v systému administrativně direktivního řízení národního hospodářství, v systému, jehož hospodářský mechanismus v zásadě vyčerpал své řídicí a motivační schopnosti.

Vláda je si vědoma, že jí může v této souvislosti být položena otázka, proč tedy - když byla postavena před úkol zabezpečovat urychlení sociálně ekonomického rozvoje cestou intenzifikace nepřistoupila k reformě hospodářského mechanismu dříve? Budeme-li k sobě čestní a upřímní, a budeme-li tuto otázku posuzovat s odkrytým hledím, dojdeme společně k závěru, že důležitou úlohu tu sehrála setrvačnost v myšlení i v přístupech k novým ekonomickým skutečnostem, a že k takové radikální přestavbě bylo možné přikročit až po vyjasnění všech nejdůležitějších politických a ideově teoretických předpokladů. A není sporu o tom, že v tomto směru sehrála svou pozitivní roli teorie a praxe sovětské přestavby.

Vláda je si ovšem vědoma také toho, že i tak bylo možné a bylo třeba udělat víc. Proto vás, vážené soudružky a soudruzi poslanci žádám, abyste kritické hodnocení stavu věcí brali také jako sebekritické stanovisko vlády a jejích jednotlivých členů.

Je třeba se vší otevřeností říci, že uskutečňování záměrů XVII. sjezdu KSČ a 8. pětiletky v sociálně ekonomické oblasti je neuspokojivé.

Především v tom, že se nám nepodařilo v potřebné míře prosadit procesy intenzifikace, efektivnosti a vzestupu celkové kvality rozvoje hospodářství. V důsledku toho i v průběhu uplynulých dvou let pokračovala tendence ke zpomalování růstu národního důchodu. Ve srovnání se směrnicí XVII. sjezdu je jeho přírůstek nižší nejméně o 15 mld. Kčs, což znamená, že místo předpokládaného sedmiprocentního vzestupu vzrostl pouze o 5 %.

Souvisí to s tím, že zmíněný přírůstek národního důchodu byl kryt růstem produktivity práce pouze ze 70 % místo plánovaných 86 %. Nepodařilo se také snížit podíl výrobní spotřeby na společenském produktu. Závažné přitom je, že v energetické náročnosti, která se v roce 1986 relativně snížila, došlo v loňském roce prakticky ke stagnaci. V průběhu obou zmíněných let jsme tak za vytvořený národní důchod spotřebovali o 5,6 mil. tun měrného paliva více než předpokládal plán.

Hlavní těžiště našich problémů a potíží spočívá ve velmi nízké inovační schopnosti, v pomalých změnách struktury, zejména průmyslové výroby. I přesto, že vybrané obory strojírenství a elektrotechnického průmyslu dosahují relativně vyšších přírůstků výroby, nepodařilo se příslušným ministrům - a tato kritika se vztahuje v jisté míře i na plánovací orgány - výrazněji omezovat výrobu energeticky, surovinově a materiálově náročných

odvětví. Je tomu tak i proto, že jejich produkcí si nahrazujeme výpadky v plnění exportních úkolů zpracovatelských odvětví.

Velmi nedostatečná inovační schopnost naší výroby i pomalost změn struktury má svůj základ v nízké účinnosti vědy a techniky a celého procesu jejího převádění do výrobních a technologických inovací a do kvality produkce v jejím širokém smyslu. Právě zde je nejužší místo a největší slabina stávající řídicí a plánovací praxe a fungování hospodářského mechanismu vůbec.

Ministerstva, výrobní hospodářské jednotky a podniky věnovaly a věnují dosud těmto otázkám stále ještě nedostatečnou pozornost. Podnikové plány v těchto oblastech jsou v řadě případů slabé a nekonkrétně zpracovány. Vycházejí z nízkých technickoekonomických parametrů a neopírají se o srovnání s úrovní zahraničních výrobků a technologií. To se pak samozřejmě projevuje zejména v nízkém přínosu investiční výstavby, kde řada akcí nedosahuje potřebné technickoekonomické úrovně.

V prvních letech pětiletky byla jen necelá třetina investic použita na modernizaci a rekonstrukci, a to ještě prověrky ukázaly, že tyto akce nejsou vždy na potřebné úrovni. Podíl strojů je stále nižší než podíl stavebních investic. Podle údajů Státní komise pro vědeckotechnický a investiční rozvoj ukázala její prověrka u vybraných rozestavěných staveb zvláště neuspokojivou technickou úroveň. Pro tyto akce je charakteristická vysoká investiční náročnost, ale nízká výsledná efektivnost. To znamená, že tu staré technologie nahrazují sice novými, ale jejich technickoekonomické parametry jsou jen nepatrně vyšší a neumožní dosažení konkurenceschopnosti jejich výrobků.

Podobná zjištění učinil Výbor lidové kontroly u staveb nově zahajovaných.

O nízké účinnosti vědeckotechnického rozvoje svědčí koneckonců i to, že neinvestiční výdaje na rozvoj vědy a techniky činí ročně zhruba 21 mld. Kčs, přičemž celkový přírůstek národního důchodu loni nedosáhl ani 15 mld. Kčs.

Je proto pochopitelné, že si klademe otázku, jaká je vlastně účinnost práce federálních i bývalých národních komisí vědeckotechnického a investičního rozvoje, jaká je v tomto ohledu účinnost práce ministerstev i příslušných výrobních hospodářských jednotek.

Nemůže jít pouze o to, aby tyto komise, resorty, podniky zpracovávaly programy. To je samozřejmě důležité, ale stejně tak důležité je, aby přímo a bezprostředně na základě těchto programů organizovaly významné vědeckotechnické operace, jejichž cílem mají být inovace vyššího řádu ve výrobě, modernizace technologických procesů na vyšší úrovni.

A nejen to. U investičních akcí, které podléhají rozhodování centra, mají tyto komise i příslušné resorty zcela jednoznačnou odpovědnost za to, že technickoekonomická úroveň navrhovaných projektů bude mít při uvedení do provozu potřebné parametry.

Členové vlády odpovědní za řízení procesů uplatňování vědeckotechnického rozvoje, ať už v příslušné státní komisi či v resortech, si musí postavit otázku, co vlastně udělali pro pokrok v této oblasti, co se změnilo k lepšímu, kde jsme jasně postoupili kupředu. Ano, dnešní hospodářský mechanismus dostatečně nemotivuje podniky tímto směrem, pro mnohé zůstává hlavním plnit plánované ukazatele, hlavně upravené vlastní výkony i za cenu zvýšení materiálových nákladů, prostě vydělat si na mzdy. Ale jaká je to úroveň řídicí práce, jaká je to

úroveň uvažování o zajištění budoucího rozvoje, když nesledují to nejdůležitější, a to je růst produktivity práce, růst technickoekonomické úrovně výroby.

Z této kritiky musí odpovědní členové vlády vyvodit v zájmu zabezpečení úkolů 8. pětiletky konkrétní závěry. Nemohou svalovat vinu jeden na druhého, ale v rámci své odpovědnosti, ve vzájemné spolupráci dosáhnout obratu v této základní otázce.

Nedostatečný průnik vědeckotechnického pokroku od výroby a namnoze pracovní i technologická nekázeň, nízká úroveň organizace a kontroly v mnoha podnicích a závodech se promítají do celkově neuspokojivé kvality naší produkce. Především v tomto směru se musíme srovnávat se světem. Ne objem, ale kvalita je dnes rozhodující na světovém trhu. Na tento požadavek naše výroba nedokázala dostatečně reagovat.

Podle rozhodnutí z konce roku 1986 uskutečňují Výbory lidové kontroly v současné době prověrky jakosti ve 40 organizacích. Závažné nedostatky v kvalitě pak projednaly s řediteli dalších 64 podniků. Prověrky v rozhodující většině případů prokazují, že je reálné zvýšit kvalitu vlastním úsilím podniků, a to především zlepšením organizace výrobního procesu, důsledným dodržováním technologické kázně a větší pozorností předvýrobním etapám. Nejsou to tedy ony tzv. "objektivní příčiny", například kvalita materiálu, nástrojů, nebo stav opotřebených strojů, ale naopak nízká disciplína a náročnost řízení, které jsou mnohde určujícími faktory nižší kvality našich výrobků.

Přímé ztráty z nejakostní výroby jsou stále vysoké a v rozhodujících průmyslových odvětvích dosahují ročně téměř 4 mld. Kčs. Ještě větší důsledky však nízká kvalita vyvolává v poklesu efektivnosti čs. vývozu. Kontrolní orgány nadále vylučují neúměrně vysoký podíl produkce z exportu, a přesto nám ztráty z reklamací rostou rychleji než objem vývozu. Z jejich titulu činí vícenásobky na reklamace půl mld. Kčs ročně a především tím zpochybňujeme pověst československých výrobků na zahraničních trzích.

Neuspokojivý postup intenzifikace se nepříznivě promítá i do vývozní schopnosti naší ekonomiky. I když se v zásadě daří zabezpečovat mírný předstih obratu zahraničního obchodu před tempem růstu národního důchodu, nelze tento vývoj jednoznačně označit za efektivní zejména proto, že se ve vývozu nezvyšuje podíl výrobků s vyšším stupněm vkladů vědy a techniky.

Koncepce zahraničně obchodní činnosti, kterou podle zadání 7. pléna ÚV KSČ vláda projedná v nejbližší době, musí jednoznačně ukázat na příčiny nízkého zhodnocování našich výrobků v mezinárodní směně a na reálná a realizovatelná východiska z dnešního nedobrého stavu.

Ve vztahu k socialistickým zemím se vývoz v roce 1987 oproti roku 1985 zvýšil o 9,5 %.

Ve vztahu k nesocialistickým zemím je však situace neuspokojivá. Od roku 1985 se vývoz snižuje a plán v roce 1987 byl splněn jen na 98,1 %. Nebylo dosaženo ani plánované efektivnosti vývozu a navíc musíme odbyt řady našich výrobků zajišťovat ve stále větším rozsahu poskytováním vývozních úvěrů. Příčiny tohoto stavu musí výrobci hledat u sebe, v kvalitě, v technickoekonomické úrovni svých výrobků, v nedostatečné pružnosti a spolehlivosti dodacích lhůt a servisu.

Devizová pozice našeho státu je v zásadě vyrovnaná. To znamená, že naše pohledávky zhruba kryjí naše závazky. Toto na první pohled příznivé konstatování je však vnitřně rozporné a zakrývá některé problémy. Především v tom, že neuspokojivé plnění vývozu do nesocialistických zemí a platební potíže některých našich partnerů z rozvojových zemí i nutnost zajistit nezbytný nadplánovaný dovoz vedly v uplynulém období k mírnému zvýšení naší zadluženosti ve volných měnách oproti záměrům 8. pětiletky.

Za této situace musíme i nadále věnovat mimořádnou a soustavnou pozornost otázkám vývozu a zajišťování vyrovnané platební bilance státu. Ve vztahu k zemím Rady vzájemné hospodářské pomoci jsme celkově v aktivní pozici.

Všechny až dosud uvedené problémy a odchylky od sjezdové linie mají samozřejmě i subjektivní příčiny. Spočívají v tom, že kvalitativní stránky reprodukčního procesu se zatím nestaly hlavním předmětem úsilí vedoucích pracovníků všech organizačních stupňů a pracovních kolektivů vůbec.

Plánům některých odvětví a řady výrobních hospodářských jednotek chybí všestranné věcné zajištění. Namísto zcela konkrétních technickoorganizačních opatření, která mají zajistit snižování materiálových a ostatních nákladů, zůstávají mnohde pouze u formálního rozpisu směrných čísel. Navíc došlo i k chybným plánovacím rozhodnutím, ke stanovení zřejmě nereálných úkolů v některých odvětvích.

To se projevilo zvláště v podnicích řízených ministerstvy průmyslu České socialistické republiky, Slovenské socialistické republiky a bývalého ministerstva všeobecného strojírenství. Oproti úkolu 8. pětiletky došlo v jejich prvních dvou letech v ministerstvu průmyslu České socialistické republiky k nesplnění upravených vlastních výkonů v rozsahu 9,3 mld. Kčs, u ministerstva průmyslu Slovenské socialistické republiky to činilo 1,9 mld. Kčs a ve všeobecném strojírenství 1,5 mld. Kčs.

V souhrnu tedy tento výpadek činil 12,7 mld. Kčs. To se pochopitelně výrazně promítá v neuspokojivém zajištění dodávek pro vnitřní trh a samozřejmě také v celkovém materiálně technickém zásobování národního hospodářství.

V důsledku toho jsme do letošního roku vstoupili s mnohem nižší výchozí základnou, než vytyčovala 8. pětiletka. Celá tato záležitost má svůj počátek v chybných rozhodnutích Státní plánovací komise i obou plánovacích komisí národních, stejně tak jako příslušných resortů. Spočívala v tom, že byly stanoveny zřejmě nereálné úkoly ve snižování materiálových nákladů, v objemu upravených vlastních výkonů a zisku.

V zájmu vytvoření reálné základny pro rytmičtější výrobu a stabilizaci pracovníků přijala federální vláda opatření ke zrealnění tempa snížení materiálových nákladů a ke zvýšení dovozu pro výrobní spotřebu.

Důsledky těchto, podle našeho názoru nezbytných zásahů, představují v celé pětiletce řád 40-50 mld. Kčs národního důchodu. Pouze v letošním roce reprezentuje tento zásah oproti původním úkolům 8. pětiletky 10-12 mld. Kčs. Toto rozhodnutí směřovalo zejména ke zlepšení situace v materiálně technickém zásobování, ke zmírnění napětí v dodavatelsko-odběratelských vztazích. Ale přes uvedená závažná opatření se situace v této oblasti v široké míře nezlepšila.

Vedle neplnění záměrů ve snižování materiálové náročnosti výroby jeden z nejzávažnějších důvodů spočívá v nadměrném růstu zásob v národním hospodářství. Za poslední dva roky vzrostly o 35 mld. Kčs, což je více než celý přírůstek národního důchodu za uplynulé dva roky. Tato zbytečně umrtvená produkce chybí tam, kde ji potřebujeme - na vnitřním trhu v podobě hotových výrobků a ve výrobním procesu v podobě surovin a materiálů.

Z uvedeného je zřejmé, že situaci v národním hospodářství posuzujeme kriticky a otevřeně. To platí zejména o porovnání tendencí vývoje s náročnými cíli 8. pětiletky.

Ve srovnání se sedmou pětiletkou tu existují pozitivní změny. Růst národního důchodu je ve srovnání s ročním průměrem dosaženým v sedmé pětiletce přece jen vyšší. A to nehovořím o srovnání tohoto růstu s prvními třemi léty minulé pětiletky, kde je více než dvojnásobný. Stejně tak je třeba zdůraznit, že dáváme nemalé vklady do budoucnosti v podobě výstavby jaderné energetiky, a zvláště investic v Sovětském svazu, které nám na mnohá další léta, nejméně na dvě až tři pětiletky, zaručí dodávky plynu, železné rudy a dalších surovin. A nejsou to jen tyto otázky, které lze zařadit k pozitivům.

Jsme si vědomi, že rozhodující nyní je, abychom co nejrychleji a také co nejúčinněji reagovali - a to na všech stupních řízení na současná slabá místa.

Především je třeba důsledně splnit plán letošního roku. Hlavně v jeho kvalitativní skladbě, ve struktuře i sortimentu. Z toho hlediska první dva měsíce tohoto roku ukazují na určité zlepšení.

Některé problémy plánu letošního roku bude třeba ještě dořešit, a to zejména v užití produkce. To proto, že - jak jsem již uvedl plán počítá u některých odvětví s nižší výrobou zboží. Dořešení otázek užití produkce se týká jak vnitřního trhu, tak vývozu, investiční výstavby i materiálně technického zásobování. Tento úkol nebyl plánovacími orgány ani resorty - federálními i národními dosud doveden do konce.

Dořešit ústředně bilancované položky, to je odpovědnost centrálních orgánů i výrobních hospodářských jednotek. Z případů, kdy se naprosto neodpovědně narušují hospodářské smlouvy, zejména v oblasti vnitřního trhu je třeba vyvozovat přísné kádrové závěry.

Víme, jak závažné změny se připravují v centru i v podnikové sféře. Jsou zde tedy i různé spekulace v souvislosti s tím. Je tu i snaha vytvořit si pro nástup do nového systému řízení výhodnou, tedy nižší výchozí základnu, se záměrem - přirozeně nereálným - aby v důsledku toho byly stanoveny méně náročné ekonomické normativy. Je tu i snaha - zvláště u subdodavatelů - vynutit si zvýšení cen některých výrobků, kde dosahují nižší rentability. Místo snižování nákladů se hledá tato nepřijatelná cesta.

Nelze přehlížet ani to, že na různých stupních řízení se u některých pracovníků objevuje určitá existenční nejistota. To při tak rozsáhlé reorganizaci bylo možné předvídat, ale neplnění úkolů z tohoto důvodu není možné tolerovat.

V období příprav plánů na léta 1989-1990 je třeba na Státní plánovací komisi, na národních komisích a na resortech intenzivně pracovat na tom, aby se v obsahu plánů dvou koncových let pětiletky maximálně uplatnily ekonomické podmínky předpokládané v nové soustavě.

Probíhající experimenty totiž naznačují, že je to cesta jak napomoci plnění náročných kvalitativních ukazatelů, jak vytvořit podmínky pro urychlení výrobních inovací, jak

přizpůsobovat sortiment požadavkům zákazníků, jak lépe hospodařit se zásobami a celkovou materiálovou spotřebou. V experimentujících podnicích lze zaznamenat pozitivní změny zejména ve vnitropodnikové organizaci, ve vyšší motivaci vedoucích i pracovních kolektivů na efektivních výsledcích.

Reálná východiska z této složité situace v národním hospodářství tedy existují. Musíme však na všech stupních řízení překonat určitou netečnost či škodlivé představy, že toto období je třeba nějak přežít a že nová soustava pak vše zázračně srovná. Je tomu právě naopak. Ten resort či podnik, který úkoly 8. pětiletky nesplní, si připravuje nemalé obtíže v následujících letech. A tak už v této pětiletce vlastně rozhoduje každý podnik i resort o výsledcích hospodaření v příštím období.

Soudružky a soudruzi poslanci, i za této situace v tvorbě zdrojů se dosud dařilo zabezpečovat plánem předpokládaný přírůstek osobní a hlavně společenské spotřeby. Zachování a další zlepšení životní úrovně občanů je však spojeno se stále většími obtížemi.

Plán maloobchodního obratu se značně překračuje, ale na trhu chybí určité druhy textilního zboží, obuv, stavebniny, výrobky spotřební elektroniky, náhradní díly všeho druhu i další sortiment spotřebního zboží.

V těchto dnech zevrubně projednáváme otázky stabilizace vnitřního trhu ve zbývajících letech osmé pětiletky. Počítáme s tím, že uvolníme více prostředků na dovoz chybějícího zboží, hledáme i cesty ke snížení exportu v těch artiklech, kterými není náš trh dostatečně zásoben. Hlavní ovšem je, aby všechna odvětví, která vyrábějí zboží pro vnitřní trh, zabezpečila plánované dodávky, plnila uzavřené hospodářské smlouvy, přizpůsobovala se požadavkům na sortiment i kvalitu zboží.

Nemůžeme být spokojeni ani s prací vnitřního obchodu. Lepší průzkum trhu, respektování přání zákazníka, poznání jeho potřeb, operativní reagence na nejrůznější výkyvy v poptávce, to jsou problémy, se kterými se musí ministři vnitřního obchodu a jim podřízené organizace vypořádat.

S cílem rozšířit nabídku spotřebního zboží realizuje vláda ve spolupráci s vládami republik několikaletý program modernizace vybraných výrobních spotřebního zboží. Za tím účelem jsme uvolnili na modernizaci vybraných výrobních spotřebního průmyslu pro osmou pětiletku 4,5 mld. Kčs. Jde o modernizaci technické základny textilního, oděvního a kožedělného průmyslu dovozem progresivní techniky z nesocialistických zemí.

Modernizační program má vytvářet podmínky pro lepší uspokojování potřeb našeho trhu u žádaných výrobních pletářského, oděvního a kožedělného průmyslu.

V těchto modernizačních akcích bude třeba pokračovat i v dalších odvětvích. Například u barevných televizorů i přes poměrně vysoký vzestup tuzemské výroby i dovozu je nutné počítat s tím, že poptávku bude možné plně uspokojit teprve koncem tohoto pětiletí.

Vůbec výrobě spotřebního zboží ve strojírenství a elektronice nebyla věnována dostatečná pozornost. Nebyly tam vkládány potřebné investice, a to je třeba v následujících plánech zohlednit.

Jestliže tolik zdůrazňujeme význam a potřebu co nejlepšího zabezpečení vnitřního trhu, platí to v plném rozsahu i o službách, včetně veřejného stravování, dopravy a spojů. Jejich stav je všeobecně znám. Zdaleka neodpovídá stávající úrovni osobní spotřeby našich občanů. Vláda si je vědoma, že zvýšit jejich úroveň nutně předpokládá jejich dokonalejší materiálně technické zabezpečení, podstatnější zvýšení počtu kvalifikovaných pracovníků, lepší vybavení drobnou strojovou technikou a náradím.

Pokud jde o materiálně technické zásobování služeb, výrobního družstevnictví a místního průmyslu, je třeba zabezpečit, aby už v samotném plánu byly vytvářeny přiměřené předpoklady, které by přispívaly k plynulejšímu zásobování této sféry. Výrobní podniky by ovšem měly také aktivněji a s větším pochopením reagovat na potřeby těchto odvětví, nabízet nejrůznější materiály i stroje a zařízení. Stejně tak ani národní výbory nemohou čekat se založenýma rukama, ale hledat pro své podniky příslušné partnery, kteří mohou přispět k zabezpečení rozvoje příslušných služeb, činností, a tím k lepšímu uspokojování potřeb obyvatelstva.

V poslední době roste počet občanů, kteří chtějí poskytovat služby v drobných provozovnách nebo individuálně. Je to dobrý jev a národní výbory by je měly rozhodněji podporovat. Je tu nutné zbavit se váhavosti a předsudků. Spolu s tím ovšem bude třeba řešit i otázky spojené se zajištěním vhodných prostorů a v neposlední době posilovat i jejich sociální jistoty.

Vytvoření široké základny pro legální poskytování služeb umožní všem občanům, kteří se chtějí v této oblasti uplatnit, aby se do ní včlenili. Zároveň však budeme vyžadovat, aby řádně plnili své zákonné povinnosti vůči státu, zejména v daňové oblasti.

I napříště budeme pokračovat v odstraňování organizačních a administrativních bariér, které by jakkoliv překážely plnému uspokojování potřeb lidí.

Jestliže tak široce a kriticky hodnotíme nedostatečnost vnitřního trhu a služeb, pak to děláme s vědomím závazku umožnit občanům, aby mohli realizovat své příjmy, které za dvě léta vzrostly o více než 6,5 %. To znamená, že tyto příjmy a v nich zejména průměrné mzdy rostou rychleji, než předpokládal plán. Reálné příjmy za toto období vzrostly o 6 %, což svědčí o poměrné stabilitě životních nákladů.

Co ovšem zůstává kamenem úrazu, to je okolnost, že se nám stále nedaří, aby se výrazněji diferencovaly odměny za dobrou a špatnou práci, a to nejen mezi jednotlivci, ale i mezi kolektivy a celými podniky. Znovu a znovu se přesvědčujeme, že denivelizaci mezd, zdravé a náročné klima pro hmotnou zainteresovanost nelze zavést sebestoprověšenějším usnesením nebo nadekretovat shora. O tom mimo jiné svědčí kritika, rozpaky i některé projevy nesouhlasu s opatřeními vlády směřujícími ke zvýšení ekonomické účinnosti mzdových soustav.

Jsme si této kritiky vědomi. Současně však musíme říci, že na ni nelze reagovat provedením nějaké další, dokonalejší přestavby mezd, neboť jádro všech nedostatků spočívá jednak v celém dnešním hospodářském mechanismu, jednak v tom, že existuje nesoulad mezi nabídkou a poptávkou na vnitřním trhu a v neposlední řadě i v nedostatecích praktického uplatňování mzdové politiky v závislosti na skutečných výsledcích. Jen jeho komplexní přestavbou lze docílit stavu, kdy podniky budou tvrdě nuceny ke kvalitní práci, kdy žádný řídicí orgán přitom nebude mít možnost ustupovat ani v případech, kdy neefektivnost povede i k možnému snížení mezd nebo naopak, zasahovat v případech, kdy prokazatelný hospodářský

efekt umožní výrazný vzestup výdělků. Jen v takovém náročném ekonomickém prostředí lze plně prosadit sociální spravedlnost, potřebnou denivelizaci, uplatnění socialistických principů odměňování za práci vůbec.

Poslanci jsou seznámeni s obsahem sociálních opatření, která sledují zvýšení společenské pomoci důchodcům, rodinám s dětmi a mladým manželstvím. Vláda plní svůj závazek přijatý společným usnesením předsednictva ústředního výboru strany, vlády, Ústřední rady odborů a Socialistického svazu mládeže připravit v důchodovém zabezpečení systém průběžného přizpůsobování důchodů růstu mezd. V závislosti na rozvoji ekonomiky a možnostech naší společnosti bude tento systém připraven k realizaci v závěru této pětiletky.

Současně počítáme s tím, že v zájmu zdravého vývoje mladé generace připravíme koncepci politiky státu ve vztahu k rodině, která je základní buňkou našeho společenského organismu.

Vláda bude věnovat pozornost rozvoji zahraničního cestovního ruchu jako významného prostředku své hospodářské a sociální politiky s cílem umožnit stále většímu počtu občanů, zejména mládeže, poznání jiných zemí. Za tím účelem připravujeme některá opatření ke zjednodušení výjezdů československých občanů do zahraničí - do socialistických i nesocialistických zemí - včetně usnadnění a rozšíření styků mezi příbuznými. Ve vazbě na naše devizové možnosti jsou posuzovány i otázky zabezpečování prostředků do těchto zemí tak, aby je mohli občané pravidelně v určitém časovém období - zřejmě v průběhu jednou za tři roky - využívat. Většina těchto opatření se má uplatnit už v příštím roce.

V popředí zájmu společnosti se oprávněně ocitají otázky související se stavem životního prostředí, zejména v některých částech republiky. Usilujeme o plnění ekologického programu, který tvoří vážnou součást 8. pětiletého plánu. Jeho podstatu tvoří mimo jiné stavby o celkovém objemu 17 mld. Kčs. Kontrola plnění tohoto programu v nedávné době ukazuje u některých organizací vážné nedostatky. Některé investiční akce se opoždějí. V uplynulých dvou letech mělo být zahájeno 68 ekologických staveb, 17 jich však bylo odsunuto. Situace se v důsledku projektové a dodavatelské nepřipravenosti opakuje i letos. To nelze nadále tolerovat.

V současné době rozpracováváme různé varianty řešení, jak zvláště prostřednictvím změn palivové základny - záměnou uhlí za plyn, eventuálně elektřinu - řešit situaci v některých místech. Strojírenské podniky odpovědné za výrobu vhodných technologických zařízení pro ekologické programy by měly rychleji navázat výrobní spolupráci s těmi zahraničními firmami, které mají na vysoké úrovni technologii již osvojenou. Bylo to předmětem řady mezinárodních jednání, ale dohodnuté projekty bohužel nejsou dosud dovedeny do stadia praktické realizace.

Pokud jde o bydlení, 8. pětiletým plánem bylo stanoveno postavit ve všech formách 482 600 nových bytů. V letech 1986-1987 jich bylo ukončeno 157 500. Z toho je zřejmé, že máme co dohánět, neboť sjezdový úkol zůstává v platnosti. Stav je o to nepříznivější, že ani při tak nízkém počtu odevzdávaných bytů se nepodařilo odstranit chronické nedostatky, které bytovou výstavbu stále provázejí, včetně projektové nepřipravenosti, její nekomplexnosti a nízké kvality.

Ministerstva stavebnictví a jimi řízené podniky se velmi pomalu adaptují na nové potřeby, strukturální změny stavebních kapacit jsou nepatrné a také výkonnost stavebních podniků se nezlepšuje a nesnese vůbec srovnání se světem.

Tlak na stavebnictví vůbec - a v bytové údržbě a modernizaci bytového fondu zvláště - se bude neustále zvyšovat. Mimo jiné i proto, že dospívají populačně silné ročníky, takže poptávka mladých manželství po bytech mimořádně zesílí.

Stav věcí vyžaduje zásadní řešení v přípravě, organizaci, v celém materiálním zabezpečení bytové výstavby a konečně i ve vlastním hospodaření s byty. Uvedenými problémy se bude komplexněji zabývat vláda v nejbližším období.

V bytové politice se nechceme vzdát osvědčených principů, které prokázaly svou životnost a jsou atributem socialistické společnosti. Pro příští a další pětiletí je však třeba připravit koncepci, která v sobě lépe než dosud sloučí ekonomickou a sociální stránku bydlení. V tomto duchu jsou již připravovány návrhy zásad zákona o bydlení. Mimořádně citlivou otázkou je tu ovšem žádoucí sjednocování ekonomických podmínek bydlení a určení optimální míry finanční účasti obyvatelstva při výstavbě a užívání bytů.

V roce 1986 byl schválen oblastní plán rozvoje hlavního města Prahy. Mnohé z přijatých záměrů se zdařilo zajistit, ale převážná část úkolů je stále před námi. Je proto nezbytné provést jejich kontrolu, aktualizaci, nutné korektury s cílem soustředit síly na nejdůležitější akce.

Vedle pomoci českého stavebnictví je třeba zesílit v tomto směru pomoc s mezikrajskými přesuny stavebních kapacit.

Soudružky a soudruzi poslanci, uplynuly dva roky od doby, kdy XVII. sjezd KSČ přijal úkol postupně přebudovat hospodářský mechanismus. Jestliže se ohlížíme zpět, nelze popřít významný krok, který jsme v chápání i realizaci sjezdové směrnice uskutečnili. Je jasné, že dílčí zlepšování existujícího systému řízení je v dnešních podmínkách nemyslitelné, že doba a její problémy vyžadují komplexní reformu, spojenou s rozsáhlou demokratizací, rozvojem socialistické samosprávy.

7. plenární zasedání ústředního výboru KSČ přijalo významný dokument, usnesení o komplexní přestavbě hospodářského mechanismu a jejím zabezpečení. Návazně na něj pak vláda schválila příslušnou směrnici včetně časového harmonogramu přestavby do roku 1990.

Oba dokumenty se staly předmětem širokého zájmu veřejnosti. Usnesení 7. zasedání ústředního výboru KSČ je pro vládu závazným úkolem a proto její úsilí bude soustředěno na to, aby se přijaté závěry důsledně realizovaly, aby nedošlo k jejich zkreslené interpretaci či rozmělnění ve vlastní hospodářské praxi.

Nelze podceňovat ani jeden z úkolů přestavby, který máme před sebou - ať už je to komplexní přestavba velkoobchodních a nákupních cen, úprava soustavy odvodů a daní a zejména pak uplatnění nových pravidel řízení v celé výrobní i oběhové sféře.

Zásadní změny v ekonomickém mechanismu se týkají jak průmyslu, tak zemědělství a terciární sféry. V obchodu a službách se snažíme již v tomto roce zavést v maximálně možné míře prvky nového hospodářského mechanismu. V zájmu spotřebitelů, v zájmu uspokojování jejich oprávněných potřeb.

Pokud jde o zemědělství, opatření vyplývající z reformy vstupují v podstatě v celém komplexu do života začátkem příštího roku. Jde o významný krok, který má výrazněji působit

na efektivnost vlastní zemědělské výroby. V posledních letech je zisk v jednotných zemědělských družstvech a státních statcích zabezpečován především růstem výkonů bez ohledu na růst materiálových nákladů, a to hlavně v přidružené výrobě a nikoliv cestou snižování nákladů na jednotku zemědělské produkce.

Je třeba obnovit předstih rostlinné výroby, jestliže máme dosáhnout efektivních výsledků v živočišné výrobě. K zvládnutí těchto úkolů je nezbytná součinnost i ostatních odvětví národního hospodářství, hlavně strojařů a výrobců chemických prostředků, kde zatím registrujeme jejich značné technické zaostávání.

V současné době jsou nejaktuálnější dva úkoly: přestavba obsahu, organizace a metod práce ústředních orgánů a nové uspořádání výrobní, vědeckovýzkumné a oběhové základny.

Vláda si je vědoma, že přechod k novému pojetí práce centra nebude jednoduchý. Více než v mnoha jiných oblastech právě v činnosti aparátu centrálních orgánů přežívají resortní zájmy, sledující zachování nejrůznějších práv a mocenských výsad. Proto vláda musí být a bude i nadále důsledným strážcem jednoznačnosti a objektivitu příštích právních norem a přesného vymezení pravomocí orgánů centrálního řízení. V souvislosti s tím bylo rozhodnuto i o snížení aparátu a souvisejících správních nákladů.

Celkově se má počet pracovníků ústředních orgánů státní správy snížit o 30 %. S ohledem na nové vymezení působnosti a pravomocí ministerstev bude toto snížení diferencované a v některých resortech bude ještě výraznější.

Snižuje se počet náměstků ministrů, vznikají ucelenější útvary v rámci aparátu ministerstev.

Podstatných změn musí doznat i příští práce vlády samotné.

Z hlediska obsahu její činnosti vystoupí do popředí koncepční a strategické rozhodování, zvýšení její výkonné schopnosti v oblasti centrálního řízení základních věcných i systémových otázek, sociálně ekonomického rozvoje, podstatné zvýšení úrovně a účinnosti jejích kontrolních funkcí a konečně - vytváření podmínek pro vyšší účast pracujících na rozhodování o veřejných záležitostech.

V této souvislosti bude nutné, aby se oprošťovala od projednávání takových otázek, které spadají do kompetence příslušných resortů.

Rušíme naprostou většinu vládních komisí a výborů na federální úrovni s cílem zvýraznit přímou, bezprostřední odpovědnost příslušných ministrů.

Uvedená opatření budou mít svůj odraz i v přehlednějším uspořádání dělby práce mezi federální vládou a vládami republik v té části ekonomiky, která podle ústavního zákona o federaci přísluší do společné působnosti federace a republik.

Více než kdy jindy bude třeba, aby činnost vlády charakterizovala dělnost, kolektivnost, profesionálnost, otevřená soudružská spolupráce. Ministři jsou členy kolektivního orgánu. Priorita společenských zájmů se tady musí prolínat v celé jejich činnosti. Nemohou přistupovat ke své práci ve vládě z pozic ochrany jimi řízených resortů, stejně tak jako nemohou prosazovat jejich zájmy v rozporu s kolektivně přijatou strategií vládní politiky. V daném resortu jsou představiteli státu a tedy celospolečenského zájmu.

Zdokonalování vlastního centrálního řízení, které do značné míry podmiňuje i účinnost řízení na úrovni hospodářské sféry, se musí projevit i ve změně obsahu a vyšším stupni komplexnosti práce vlády v oblasti ekonomiky. Při rostoucí složitosti úkolů vystupuje na první místo požadavek přísné objektivizace všech rozhodnutí a zpracování variantních řešení.

Plně si uvědomujeme, před čím federální vláda stojí. Jde nejen o zvládnutí této pětiletky, ale i o kvalitativně novou přípravu pětiletky příští. V ní musí být velmi výrazně ztvárněn program strukturálních změn národního hospodářství i konkrétní, silně motivující sociální program, stejně tak jako naše širší zapojení do mezinárodní, zejména socialistické dělby práce.

Propracování deváté pětiletky musí být založeno na dlouhodobém výhledu sociálně ekonomického rozvoje naší země do roku 2005 a musí se opírat o závěry připravované Kolektivní koncepce mezinárodní socialistické dělby práce, která bude projednávána v červenci t. r. na zasedání Rady vzájemné hospodářské pomoci v Praze.

Neméně závažným úkolem těchto týdnů a měsíců je organizační uspořádání podnikové sféry. Také zde musí jednoznačně převládnout jednotné, celospolečenské kritérium nad úzkými lokálními zájmy generálních ředitelství, podniků vnitropodnikových složek či územních orgánů.

V ekonomice je v souladu s celospolečenským zájmem pouze to, co je efektivní. Mnohokrát jsme zdůraznili, že nebudeme přijímat uniformní podobu výrobní základny. Naopak, požadavkem je vytvářet podniky a organizace rozmanité co do své velikosti zaměření činnosti i vnitřního uspořádání, ale vždy tak, aby byly schopné samostatného rozvoje, vlastního podnikání, pružné reakce na požadavky tuzemských i zahraničních odběratelů. Tak hodlá postupovat vláda a její orgány v příštích měsících při nesnadném a velice konfliktním rozhodování o budoucí organizační struktuře československé ekonomiky.

Na tom, jak se podaří přeměnit tento základní článek řízení, tedy státní podnik, na skutečný podnikatelský subjekt, závisí v rozhodující míře účinnost přestavby, budoucnost efektivního rozvoje čs. hospodářství.

Pro přípravné období přestavby, tedy pro léta 1988-1990 přijala vláda program konkrétních opatření. Při jeho koncipování vycházela z toho, že to musí být vzájemně spjatý a koordinovaný komplex předpokladů přestavby hospodářského mechanismu.

Za rozhodující považujeme řešení problémů spojených s obnovou vnitřní a vnější ekonomické rovnováhy cestou dodržení základních záměrů 8. pětiletky, ať už na celostátní úrovni nebo v jednotlivých podnicích. Úkolem všech řídicích orgánů je využít nových prvků hospodářského mechanismu a stejně tak i zkušeností experimentujících podniků a v nejširší míře je uplatnit při zajišťování úkolů zbývajících let pětiletky.

V této souvislosti klade vláda důraz na přiměřenost výdajů ve všech oblastech výrobní i nevýrobní sféry a na účelné využívání finančních a úvěrových zdrojů. Ministerstvo financí a státní banka musí v těchto směrech být mnohem důslednější, přísně dodržovat stranické a vládní směrnice a neustupovat neodůvodněným požadavkům.

S cílem posílení rovnovážných tendencí letos omezujeme rozsah zahajování staveb proti úkolům rozepsaným v 8. pětiletém plánu, ovšem bez krácení prostředků na efektivní

modernizační akce, efektivní státní cílové programy, akce zajišťující plnění mezinárodních závazků a ekologický program.

Současně jsme stanovili, že stavby zahrnuté do státního plánu lze zahajovat jen tehdy, je-li zajištěno krácení lhůt jejich výstavby alespoň o 20 %.

Obnovení ekonomické rovnováhy je základním předpokladem účinnosti ekonomické reformy. V tomto směru musí federální vláda, její jednotliví členové, mnohé otázky dále promýšlet a nacházet konkrétní východiska. Z podstaty či na úkor budoucnosti se žít nedá. A ani to nechceme.

V současné době se pracuje na komplexním projektu ekonomické i organizační přestavby celé nevýrobní sféry. Jde o tisíce nejrůznějších organizací a institucí, kde je třeba rovněž zavést racionální režim hospodaření.

Přípravné období i počáteční fáze plného uplatnění nového hospodářského mechanismu budou nesmírně složité a konfliktní. Budeme muset překonávat dlouholeté zvyklosti, setrvačnost starého myšlení, půjdeme proti hluboce zakořeněným, rovnostářským přístupům, falešným zájmům. Jak uvedl s. Jakeš na 9. zasedání ÚV KSČ: "Složitost etapy, do které vstupujeme, je dána tím, že na řadě úseků přestávají plnit svou funkci překonané mechanismy a nové se teprve začínají uplatňovat."

Řídit a pracovat v takových podmínkách, plnit úkoly této pětiletky, připravovat pětiletku novou, bude vyžadovat veškerou energii a plné osobní nasazení vedoucích pracovníků.

Čeká nás společný boj proti vyčkávacím postojům a v nejednom případě proti malomyslnosti a fňukání.

Musíme si být vědomi řady úskalí, která budou vznikat v hospodářských vztazích organizací. Zvýšená samostatnost státních podniků povede v některých případech i ke změnám výrobních programů, bude nutno hledat nové, efektivnější svazky výrobců a odběratelů, zásobovacích i dopravních cest. Leckde přitom může dojít k nejrůznějším poruchám, na které bude třeba operativně reagovat. Bude, v některých případech, v některých místech, nutné měnit i strukturu zaměstnanosti.

Náročnější podmínky zakotvené v plánu i v normativech hmotné zainteresovanosti, v přísné finanční a zvláště úvěrové politice povedou u některých podniků k platebním potížím. To vše bude vyúsťovat do konfliktních situací. Je třeba počítat také s tím, že tu budou snahy ústředních orgánů pracovat a řídit podnikovou sféru postaru, a ani to se neobejde zřejmě bez střetů.

Problémům a rozporům se však nevyhnou ani nejmenší pracovní kolektivy, jako dílny, střediska, brigády. Důsledný vnitropodnikový chozrasčot, zvýšená samostatnost a odpovědnost těchto útvarů povede k výraznému tlaku na kvalitu práce a pracovní morálku každého jednotlivce. Nikdo nemůže být lhostejný k výsledkům činnosti druhého, nikdo nebude chtít svou prací přispívat na životní úroveň lajdáků.

I při všem respektu k případným sociálním dopadům nelze z tohoto kursu slevit. V zájmu budoucího rozvoje země i v zájmu růstu životní úrovně našeho lidu.

Vysoké nároky klade přestavba na naše zákonodárné sbory. Legislativní program nejbližších let je tak rozsáhlý, že s ním snad snese srovnání jenom období, kdy jsme od základu vytvářeli náš socialistický právní řád - období po Únoru 1948.

Vedle již Federálnímu shromáždění předložených návrhů zákona o státním podniku, zákonů o zemědělském družstevnictví a o bytovém, spotřebním a výrobním družstevnictví, zákonů, kterými se mění a doplňuje hospodářský zákoník a zákon o hospodářské arbitráži a návrhu novely zákona o hospodářských stycích se zahraničím, nás čekají ve 2. pololetí tohoto roku a v tzv. přípravném období přestavby do roku 1990 další rozsáhlé a významné legislativní úkoly. Bude třeba zpracovat v krátké době nový kompetenční zákon, nový zákon o národohospodářském plánování, novely zákonů o odvodech do státního rozpočtu, o důchodové dani, nový zákon o zemědělské dani a novelu zákoníku práce, abych uvedl ty nejaktuálnější. Jde vesměs o předpisy, které vytvářejí prostor pro činnost státních podniků a ostatních chozrasčotních jednotek, regulují otázky výkonu práce a zakotvují nejvýznamnější nástroje ekonomického řízení chozrasčotní sféry centrem.

Zrušit či upravit je třeba mnohé vládní či resortní normy, které předurčují, jaké organizační útvary mají být v jednotlivých organizacích a institucích, od centra až dolů.

Úsilí vlády bude soustředěno na to, abychom do roku 1991, tedy k termínu všeobecného nástupu čs. ekonomiky do hospodaření v nových podmínkách, vstoupili s uceleným souborem nových právních předpisů postihujících v celém komplexu ekonomickou reformu.

Obracím se proto na vás, představitele nejvyššího čs. zákonodárného sboru, se žádostí o pochopení naléhavosti úkolu, o kterém jsem hovořil. Chci při této příležitosti s uznáním ocenit porozumění, operativnost a iniciativu, s níž jsou návrhy nových zákonů projednávány ve výborech sněmoven a v plénu Federálního shromáždění.

Soudružky a soudruzi poslanci, na 7. zasedání ÚV KSČ řekl jeho generální tajemník s. Jakeš: "Kurs, který jsme nastoupili, budeme všestranně rozvíjet a posilovat. Budeme důsledně dbát, aby se v praxi plně projevovala hluboce demokratická podstata našeho politického systému, který patří k největším vymoženostem lidu, jichž dosáhl ve svém zápase za revoluční přeměny společnosti."

Přičteme-li k těmto slovům i závěry 9. zasedání ÚV strany, pak je zcela zřejmé, že federální vláda i vlády republik musí mnohem účinněji a rychleji zvládat úkoly vyplývající z potřeb rozvoje socialistického demokratického samosprávných prvků vládnutí při energickém překonávání všech projevů formalismu a byrokratismu.

Zásadní krok v tomto směru představují opatření o rozšíření práv podniků a samosprávného postavení pracovních kolektivů, o úloze jejich orgánů a volitelnosti vedoucích. Vláda a její orgány budou napomáhat jejich formování a uplatňování jejich poslání.

Vláda a její jednotliví členové jsou si vědomi, že za svou činnost plně odpovídají Federálnímu shromáždění, že mají být pod stálou kontrolou sněmoven a jejich orgánů. Tuto skutečnost bude vláda v celé šíři své práce respektovat. Budeme - tak jako doposud - nadále využívat zkušeností i poznatků vás, poslanců, které přinášíte z volebních obvodů.

Vláda je připravena podporovat vše, co bude směřovat k další demokratizaci společenského organismu a v tomto širokém rámci k celkové aktivizaci Národní fronty a v ní sdružených organizací.

Proto je vláda rozhodnuta dále zkvalitňovat svou součinnost s ústředním výborem Národní fronty. Chceme postupovat tak, abychom přispěli ke zvýšení jejího vlivu na tvorbu, realizaci a kontrolu důležitých rozhodnutí federální vlády. Spolu s již osvědčenou praxí informování vrcholných orgánů Národní fronty o základních záměrech hospodářské a sociální politiky vlády hodláme prohloubit konzultace připravovaných důležitých opatření s cílem více využívat podněty pro práci vlády.

Přestavba nepochybně přinese nové prvky a impulsy pro dnes již rozvinutou spolupráci vlády a jejích jednotlivých členů s nejnvýznamnějšími organizacemi Národní fronty, především pak s vedoucími orgány ROH, SSM a Československé vědeckotechnické společnosti.

Významnou pozornost hodláme věnovat harmonickému vývoji vztahů mezi našimi národy a národnostmi, zejména pak jejich sociálně ekonomickému rozvoji.

Jsme si vědomi, že občanská aktivita a iniciativa přinese tím větší a zralejší plody, čím širěji se bude moci uplatnit. Prostor pro ni vytváří otevřenost politiky, informovanost lidí, vytváření podmínek pro to, aby mohli fakticky ovlivňovat rozhodování o veřejných záležitostech.

Vláda bude mít tyto otázky stále na zřeteli a bude podporovat všechno, co může přispět k plnějšímu uplatnění vlivu, váhy a úlohy občana v našem společenském životě.

Současně budeme čelit každé snaze o protisocialistické akce, o vyvolávání neklidu a napětí v naší veřejnosti, ať už se tak děje pod jakoukoliv firmou.

Pro realizaci programu přestavby a demokratizace hodlá vláda i nadále získávat a sjednocovat nejširší vrstvy obyvatelstva.

Za součást naší společnosti považujeme i církve, kde usilujeme o dobré vztahy a chceme, aby se dále zlepšovaly. Chceme mít korektní vztahy i s různými světovými církevními ústředími, včetně Vatikánu. Na základě jednání naší delegace v dubnu t. r. federální vláda vyjádřila souhlas se jmenováním tří nových římsko-katolických biskupů. Předpokládáme, že dobrá vůle z naší strany bude správně pochopena a opětována naším partnerem.

V uplynulém období vláda přijala řadu závažných opatření k upevnování socialistické zákonnosti a řešení vyskytujících se protispolečenských jevů.

I když dochází k určitému poklesu hospodářské kriminality, setkáváme se v řadě výrobních i obchodních organizací s přehlížením těchto negativních jevů. Často k odhalení nezákonné činnosti dochází nikoli z iniciativy vlastních organizací, jejich řídicích pracovníků a orgánů podnikové kontroly či příslušných společenských organizací, ale teprve až po zásahu vrcholných kontrolních institucí, orgánů bezpečnosti či prokuratury. Takový přístup je neslučitelný s odpovědností socialistických hospodářů.

Vláda připravuje mimo jiné návrh na účinnější trestní postih korupce. Je to jeden z projevů parazitismu, který ve svých důsledcích podlamuje důvěru občana ke státu a jeho zákonům.

Všichni víme, jaký je stav v této oblasti, a přesto bylo např. v roce 1986 za úplatkářství a podplácení odsouzeno v celém státě pouze 296 osob.

Je tento údaj objektivním odrazem faktické situace v této oblasti a konkrétně v obchodě, službách, v přijímání žáků na školy, ve zdravotnictví a ve sportu?

Kladu tuto otázku při vědomí, že soudní postih je až následná léčba, že podstatné je zdokonalovat prevenci, kontrolu a revizi.

Zájmem o zdraví národa jsou vedeny připravované návrhy na zpřísnění postihu nezákonných manipulací s narkotiky a podpory toxikomanie s cílem chránit především mládež před tímto zhoubným jevem, který poškozují zdraví a ohrožuje životy lidí. Zvláště přísně musí být trestány jakékoliv formy svádění mladistvých k narkománii.

Počítáme rovněž s návrhem na úpravu postihu zavlečení nebo rozšíření syndromu získaného selhání imunity AIDS.

Hovořím zde pouze o některých oblastech, kde chceme, aby stát postupoval přísněji vůči těm, kdo se dopouštějí trestné činnosti. Ovšem současně považujeme za nutné jiné případy, které mají menší společenskou nebezpečnost, ve větším rozsahu projednávat mimosoudní cestou, v přestupkovém řízení.

Přestavba a demokratizace se v mnoha směrech dotkne též práce národních výborů, a to jak volených orgánů, tak jejich aparátu. Dokladem toho je připravovaná novelizace zákona o národních výborech, která nově upraví či zpřesní okruh jejich působnosti jako orgánů hospodářského řízení i jako samosprávních orgánů.

Hospodaření s pracovními silami, ochrana životního prostředí, uspokojování potřeb obyvatelstva v celé jejich šíři a vůbec všechny otázky související s harmonickým rozvojem území budou muset napříště národní výbory řešit s mnohem větší samostatností než dosud. K tomu hodláme ve spolupráci s vládami obou republik vytvářet potřebné podmínky, neboť prostředky a metody, kterými budou národní výbory svou koordinační úlohu uplatňovat, musí daleko více brát v úvahu ekonomickou stránku vztahů, které se budou v území utvářet.

Do nové role budou národní výbory postaveny i jako orgány bezprostředně řídicí hospodářské organizace. Výkon zakladatelské funkce při vytváření jimi řízených státních organizací zvyšuje jejich odpovědnost.

Vyvstává také otázka, jak nový mechanismus řízení zasáhne do způsobů tvorby a plnění volebních programů Národní fronty. Je nepochybné, že jejich dlouhodobě kladný přínos je třeba zachovat. Na jejich základě se řeší z hlediska každodenních potřeb lidí nespočet důležitých věcí. Budeme proto při dotváření ekonomického řízení dbát spolu s vládami republik na to, aby nová pravidla dále rozšiřovala prostor pro iniciativu lidí zaměřenou na zvelebení měst a obcí a na zlepšení životních podmínek jejich obyvatel.

Když hovoříme o demokratizaci našeho života, nemůžeme pochopitelně vynechat veřejnou informovanost o činnosti federální vlády. V tomto směru jsme již přistoupili k některým organizačním i obsahovým změnám. Patří mezi ně např. pravidelné tiskové konference, na kterých mají českoslovenští i zahraniční novináři možnost vyslechnout informace o jednání vlády a vyjasnit si jakékoliv otázky vnitřní i zahraniční politiky naší země.

Za velmi důležité považujeme, aby členové vlády vystupovali v tisku, rozhlase a televizi, aby vysvětlovali stanoviska vlády, aby reagovali na podněty a kritiku občanů. Řídíme se přitom zásadou, že otevřenost je největší prevencí proti nesprávnému výkladu politiky, proti fámám a v některých případech i proti záměrnému zkreslování toho, co chceme.

Vážené soudružky a soudruzi poslanci, ve vládním prohlášení v červnu roku 1986 jsme charakterizovali tehdejší mezinárodně politickou situaci jako složitou a nebezpečnou. Dnes, za necelé dva roky můžeme poukázat na povzbudivé momenty a změny k lepšímu. Nesporně se snížilo mezinárodní napětí, vzrostla důvěra mezi státy i politická odpovědnost vedoucích představitelů řady zemí. Můžeme vpravdě mluvit o tom, že se rodí nové politické myšlení v mezinárodních vztazích.

Všichni víme, jak rozsáhlé diplomatické úsilí, kolik iniciativ a gest dobré vůle vynakládá Sovětský svaz, ale i další země socialistického společenství, aby se svět dostal ze slepé uličky, aby se zmenšilo nebezpečí globálního jaderného konfliktu.

Uvědomujeme si, že rozhodující prvek změn spočívá ve vytváření nové kvality vztahů a dialogu mezi Sovětským svazem a Spojenými státy americkými, načemž má osobní zásluhu generální tajemník ÚV KSSS Michail Gorbačov.

Podpis Smlouvy o likvidaci raket středního a kratšího doletu je nesporně historickým aktem, otevírajícím dveře k dalším jednáním, zejména o padesátiprocentním snížení počtu strategických útočných zbraní, o úplném zákazu chemických a snížení počtu konvenčních zbraní na co nejnižší možnou úroveň.

Socialistické Československo nezůstalo pochopitelně stranou tohoto dění. Podpořili jsme je v mnoha prohlášeních i jinými zahraničně politickými kroky. Podepsali jsme dohodu mezi SSSR, ČSSR a NDR v prosinci 1967, v níž souhlasíme přijmout kontrolní a inspekční opatření ve věci odsunu příslušných raket z našeho území. Navíc jejich již ukončeným stažením, a to ještě před ratifikací smlouvy, bylo vyjádřeno přání, aby smlouva byla nejen schválena, ale i důsledně dodržována všemi stranami. Zůstáváme však realisty, nepodléháme pacifistickým náladám, jsme nadále bdělí vůči imperialismu. Proto budeme věnovat patřičnou péči upevnování bezpečnosti a obranyschopnosti naší socialistické vlasti, v souladu s úsilím spojeneckých států a v duchu zásad vojenské doktríny přijaté na zasedání Politického poradního výboru členských států Varšavské smlouvy v Berlíně v květnu 1987.

V našich zahraničně politických záměrech jsme věnovali velkou pozornost prosazení filozofie jednotného evropského domu, nejen proto, že bytostně odpovídá principům naší politiky, ale i humanitním, historií ověřeným ideálům našeho lidu.

K tomu směřuje i nedávná československá iniciativa - vyslovená v souvislosti se 40. výročím Února - na vytvoření pásma důvěry a dobrých sousedských vztahů mezi zeměmi ležícími na linii dotyku států Varšavské smlouvy a Severoatlantického paktu. Tento návrh přitom zahrnuje všechny aspekty mezinárodní bezpečnosti politické, vojenské, ekonomické, ekologické a humanitární.

V následujícím období hodláme v tomto úsilí plně pokračovat. Angažovat se na všech jednáních o snížení ozbrojených sil a konvenční výzbroje, včetně konzultací 23 států Varšavské smlouvy a Severoatlantického paktu ve Vídni.

Stále máme za aktuální naše společné návrhy, předložené s vládou NDR na adresu vlády NSR, v záležitosti pásma bez chemických zbraní a bezjaderného koridoru. Vycházíme přitom z přesvědčení, že dílčí kroky a regionální ujednání mohou významně přispět k řešení naléhavých otázek odzbrojení i v celosvětovém měřítku.

Jak víte, nedávno pobýval v Praze spolkový kancléř našeho největšího západního souseda - Německé spolkové republiky, pan Helmut Kohl. Během jednání jsme se dohodli na dalším rozvoji spolupráce v nejrůznějších oblastech v duchu politiky soužití, v souladu s významnými ekonomickými a kulturními tradicemi, které na sebe v historii našich národů působily. Zároveň počítáme s tím, že rozšíříme program spolupráce s Rakouskou republikou, jejíž spolkový kancléř má brzy přijet do Prahy a že tuto politiku budeme i nadále uplatňovat i ve stycích s dalšími západoevropskými státy.

Stranou pozornosti československé diplomacie nezůstaly ani naše vztahy k rozvojovému světu, jehož význam pro řešení světových problémů stále více roste. Proběhla řada důležitých jednání především se spřátelenými arabskými zeměmi a s dalšími státy v Africe a Asii. Naší hlavní snahou v poslední době je přispět alespoň malým dílem k úspěchu procesů národního usmíření v Afghánistánu a Kampučii, k urovnání konfliktů ve Střední Americe, na Blízkém východě, v Perském zálivu a na jihu Afriky. Z tohoto hlediska orientujeme i naši bratrskou pomoc národně osvobozeneckým hnutím a státům, které jsou vystaveny imperialistické agresi.

Stěžejním principem československé zahraniční aktivity byl, je a zůstane rozvoj vztahů se všemi socialistickými zeměmi, a to v duchu probíhající přestavby a demokratizace. Na těchto zásadách se uskutečnil bezpočet setkání, konzultací a pracovních porad se všemi členskými zeměmi Varšavské smlouvy. Mimořádným zdrojem konkrétních podnětů pro znásobení vzájemné součinnosti jsou letošní rozhovory generálního tajemníka ústředního výboru strany soudruha Miloše Jakeše s nejvyššími představiteli bratrských stran. Zároveň si přejeme dále rozvíjet široké styky s Čínskou lidovou republikou.

Jako vždy v minulosti, tak i dnes má pro Československo rozhodující význam naše přátelství, spojenectví a rozvoj všestranné spolupráce se Sovětským svazem. Velice nás inspiruje a bude dále ovlivňovat kurs politických a ekonomických reforem, upevňování leninských zásad lidové moci, proces demokratizace, glasnosti a duchovní obrody, který v zemi našeho největšího spojence probíhá. Promítá se i do našich vzájemných vztahů, které nikdy dříve nebyly tak široké, otevřené a podněcující. To potvrdily hlavně rozhovory generálních tajemníků bratrských stran v lednu letošního roku v Moskvě, ale i jednání na úrovni prezidenta republiky a předsedů vlád.

Soudružky a soudruzi poslanci, současná doba výrazně zvyšuje požadavky a nároky na vysokou odbornost, cílevědomost a realizační schopnost každého článku řízení, tedy především federální vlády jako vrcholného výkonného orgánu státu. Jen s takovým přístupem je možné úspěšně zvládat nemalé úkoly, které si vláda Československé socialistické republiky ve svém programu vytyčuje.

V závěru bych rád upřímně poděkoval Federálnímu shromáždění za účinnou podporu, o níž se vláda mohla opírat v minulém období, a vyslovit přesvědčení, že tomu tak bude i napříště.

Předkládám programové prohlášení vlády Federálnímu shromáždění k projednání a prosím vás, vážené soudružky a soudruzi poslanci, abyste po jeho posouzení v souladu s článkem 36 ústavního zákona o čs. federaci vyslovili federální vládě svoji důvěru.

Přednesl Lubomír Štrougal